

Warszawa, 18 grudnia 2023 r.

Sz. P.

Agnieszka Dziemianowicz-Bąk
Ministra Rodziny i Polityki Społecznej

Szanowna Pani Ministro,

W związku z otrzymaniem zaproszenia do konsultacji *projektu ustawy o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw*, przesłanego wraz pismem przewodnim o sygnaturze BPD-III.0210.6.2023.MKG/EK w załączeniu przedstawiamy uwagi Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę.

Mamy nadzieję, że uwagi będą pomocne w opracowaniu końcowej wersji nowelizacji.

Z poważaniem,

Monika Sajkowska

Prezeska zarządu

Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę

Uwagi Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę do projektu z 24.11.2023 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw

Obecne brzmienie	Proponowana zmiana	Uzasadnienie
Art.2.1. Wspieranie rodziny, w szczególności rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, to zespół planowych działań mających na celu wspomaganie rodziny lub przywrócenie jej zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	Art.2.1. Wspieranie rodziny, w szczególności rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, to zespół planowych działań mających na celu wspomaganie rodziny lub przywrócenie jej zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych jeśli pozostaje to zgodne z najlepszym interesem dziecka.	Artykuł w proponowanym obecnie kształcie uzasadnia uporczywą i nieprzynoszącą zmiany pracę z rodziną przeżywającą trudności, a także podejmowanie takiej pracy w sytuacji, w której dziecko dla własnego bezpieczeństwa powinno pozostać odizolowane od rodziny pochodzenia (np. zostało pokrzywdzone przestępstwem ze strony osób najbliższych). Ocena zasadności wspierania rodziny po zabezpieczeniu z niej dziecka powinna być podejmowana po analizie sytuacji dziecka, w tym jego najlepszego interesu, oceny ryzyka przyszłego krzywdzenia i oceny bezpieczeństwa.
Zmiana 11 w art 11 b) pkt 1b „W przypadku rodziny, z której dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej, kierownik ośrodka pomocy społecznej albo dyrektor centrum usług społecznych podejmuje wobec tego rodzica czynności, o których mowa w ust. 4 pkt 1–3, w celu przydzielenia temu rodzicowi asystenta rodziny, chyba że rodzinie tej asystent rodziny został już przydzielony.”	W przypadku rodziny, z której dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej, kierownik ośrodka pomocy społecznej albo dyrektor centrum usług społecznych podejmuje na wniosek tego rodzica czynności, o których mowa w ust. 4 pkt 1–3, w celu dokonania analizy zasadności przydzielenia temu rodzicowi asystenta rodziny, analizując wniosek pod kątem oceny dobra dziecka, która jest przesłanką priorytetową.	Współpraca rodzica zagrożonego zabezpieczeniem dziecka poza rodziną z asystentem rodziny zasadza się na dobrowolności lub opiera na zobowiązaniu do współpracy wydanym przez sąd rodzinny, jako działaniu mającym zapobiec dezintegracji rodziny. Zabezpieczenie dziecka poza rodziną traktowane jest jako działanie ostateczne, dla którego uzasadnieniem jest zagrożenie życia lub zdrowia dziecka lub brak poprawy sytuacji dziecka pomimo udzielenia rodzinie specjalistycznego wsparcia. W świetle powyższego należy zauważyć, że również zgodnie z zasadą subsydiarności potrzeba współpracy z asystentem rodziny powinna zawsze wychodzić od rodzica, którego dziecko zostało zabezpieczone poza rodziną, a dodatkowo decyzja o przychyleniu się do takiego wniosku powinna być poprzedzona analizą wskazanych w artykule podmiotów, czy kontynuacja pracy z rodziną będzie w interesie dziecka i nie spowoduje dalszej destabilizacji dziecka. Zadaniem instytucji państwowych jest wspieranie motywacji opiekuńczych rodziców, ale nie wymuszanie jej na rodzicach. Należy zauważyć, że każdy rodzic ma prawo do podjęcia decyzji o tym, że nie chce dalej wychowywać dziecka, jak

		również istnieją rodzice niezdolni do podniesienia swoich kompetencji (np. z powodu niepełnosprawności intelektualnej). Równocześnie dzieci mają prawo do opieki ze strony bezpiecznych dorosłych i uregulowania swojej sytuacji prawnej bez zbędnej zwłoki, aby jak najszybciej osiągnąć emocjonalną i bytową stabilizację niezbędną do prawidłowego rozwoju. Obligatoryjne przydzielanie asystenta rodziny rodzicom, którzy nie mają motywacji odzyskania dzieci, albo też byli sprawcami krzywdy tych dzieci, w tym toczy się przeciwko nim postępowanie karne, będzie skutkowało wydłużaniem postępowań sądowych również w sytuacjach bezwzględnie zagrażających dziecku (np. przestępstwo z art. 200 i 207 kk). Należy uzupełnić, że kontekstem wnoszonej poprawki jest sytuacja, w której już obecnie średni czas regulowania się sytuacji prawnej dziecka wynosi z uwagi na przedłużające się postępowanie sądowe co najmniej 3.7 lat (Prusinowska Marek 2018), a 63% dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej przebywa w niej powyżej 3 lat. Działania na rzecz wydłużania tego procesu, już obecnie szkodliwego dla dzieci z uwagi na wpisaną w niego destabilizację i niepewność dalszych losów, należy uznać za sprzeczne z zasadą dobra dziecka.
zmiana 13 dot. dodania art 15a „1. Plan pracy z rodziną obejmuje, w szczególności: 1) diagnozę sytuacji rodziny i dziecka, w tym analizę: a) zasobów rodzinnych i pozarodzinnych oraz kompetencji i potrzeb rodziny objętej wsparciem,	„1. Plan pracy z rodziną powinien być poprzedzony wykonaniem kwestionariusza szacowania zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka. W przypadku wyniku potwierdzającego, że bezpieczeństwo dziecka nie jest zagrożone można przystąpić do sporządzenia planu pracy z rodziną, który obejmuje, w szczególności:	Zgodnie z art. Art.6., ust. 4a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, wprowadzanym ustawą z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw wprowadza się narzędzie w postaci kwestionariusza szacowania zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka, którego przeprowadzenie staje się obowiązkiem pracowników socjalnych podejmujących decyzję o zabezpieczeniu dziecka poza rodziną. W chwili przygotowywania nowelizacji nie zostało jeszcze wydane rozporządzenie Ministra sprawiedliwości odnośnie zakresu ww. narzędzia, jednak opierając się na znajomości innych narzędzi SDM (structured decision making) należy się

b) warunków socjalno-bytowych, c) stabilności emocjonalnej i bezpieczeństwa rodziny, d) wpływu wychowawczego członków rodziny na sytuację opiekuńczo-wychowawczą dziecka z określeniem rodzajów więzi łączących członków rodziny oraz dziecko, e) potrzeb dziecka w sferze opiekuńczej, rozwojowej, emocjonalnej, więzi z rodziną, relacji społecznych i funkcjonowania w grupie i środowisku rówieśniczym, rozwoju psychicznego i fizycznego, stanu zdrowia i stopnia dojrzałości, f) kompetencji członków rodziny w odniesieniu do zakresu i sposobu zaspokajania potrzeb dziecka; 2) określenie celów i kierunków zmian prowadzących do osiągnięcia stabilizacji przez rodzinę, w tym zapobieżenie odebrania dziecka lub szybszy powrót dziecka do rodziny;	1) diagnozę sytuacji rodziny i dziecka, w tym analizę: a) zasobów rodzinnych i pozarodzinnych oraz kompetencji i potrzeb rodziny objętej wsparciem, b) warunków socjalno-bytowych, c) stabilności emocjonalnej i bezpieczeństwa rodziny, d) wpływu wychowawczego członków rodziny na sytuację opiekuńczo-wychowawczą dziecka z określeniem rodzajów więzi łączących członków rodziny oraz dziecko, e) potrzeb dziecka w sferze opiekuńczej, rozwojowej, emocjonalnej, więzi z rodziną relacji społecznych i funkcjonowania w grupie i środowisku rówieśniczym, rozwoju psychicznego i fizycznego, stanu zdrowia i stopnia dojrzałości, f) kompetencji członków rodziny w odniesieniu do zakresu i sposobu zaspokajania potrzeb dziecka; 2) określenie celów i kierunków zmian prowadzących do osiągnięcia stabilizacji przez rodzinę, w tym zapobieżenie odebrania dziecka lub szybszy powrót dziecka do rodziny;	spodziewać, że w zakres tego narzędzia wejdzie zarówno ocena czynników ryzyka krzywdzenia dziecka, jak i czynników ochronnych (badających zasoby rodziny). Wydaje się zasadne, aby doprecyzować omawiany artykuł, uwzględnić wspomnianą zmianę prawną wynikającą z art. 6., ust. 4a wzmiankowanej ustawy i poszerzyć działania z obszaru diagnozy sytuacji rodziny i dziecka o wykonanie zaktualizowanego kwestionariusza szacowania zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka (w momencie, w którym dziecko znajduje się już poza rodziną i rozważane jest podjęcie działań reintegracyjnych). W kontekście diagnozy sytuacji dziecka i rodziny, zasobów rodziny etc. wydaje się to istotną przesłanką dla podejmowania decyzji o tym, czy praca z rodziną na podstawie planu pracy z rodziną powinna być inicjowana czy też z powodu zasady dobra dziecka należy od tego działania odstąpić. Należy ponadto zauważyć, że informacje wynikające z kwestionariusza szacowania zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka – jeśli dotyczy i dziecko zostało zabezpieczone w trybie interwencyjnym - wykonanego przez pracowników socjalnych mogą być informacjami na tyle istotnymi dla oceny dalszego bezpieczeństwa dziecka i rokowań rodziny, że asystenci rodziny powinni mieć ustawowo zagwarantowany do nich dostęp, aby móc zaobserwować, czy w czasie, który upłynął od zabezpieczenia dziecka poza rodziną do momentu, w którym planowane jest podjęcie pracy z rodziną i przygotowanie dla niej planu, zaszła jakakolwiek zmiana w postawach rodzica/rodziców uzasadniająca podjęcie pracy z rodziną.
---	---	--

3) analizę ryzyka planowanych i realizowanych działań przez rodzinę i instytucje działające na rzecz tej rodziny oraz sposobów jego minimalizacji; 4) określenie oczekiwanych rezultatów i efektów działań podejmowanych przez rodzinę i instytucje działające na rzecz tej rodziny; 5) harmonogram wraz z terminami realizacji działań oraz kosztami tych działań; 6) modyfikacje planu pracy z rodziną i dzieckiem; 7) ocenę i podsumowanie efektów pracy z rodziną i dzieckiem.	3) analizę ryzyka planowanych i realizowanych działań przez rodzinę i instytucje działające na rzecz tej rodziny oraz sposobów jego minimalizacji; 4) określenie oczekiwanych rezultatów i efektów działań podejmowanych przez rodzinę i instytucje działające na rzecz tej rodziny; 5) harmonogram wraz z terminami realizacji działań oraz kosztami tych działań; 6) modyfikacje planu pracy z rodziną i dzieckiem; 7) ocenę i podsumowanie efektów pracy z rodziną i dzieckiem.	
Zmiana 21 art. 37b. 2. Rodzinę opiekunczą tworzą osoby pełniące uprzednio wobec osoby, o której mowa w ust. 1, przez okres co najmniej 5 lat przed osiągnięciem przez tę osobę pełnoletności, funkcję rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej lub rodzinnego domu dziecka.	Rodzinę opiekunczą tworzą osoby pełniące uprzednio wobec osoby, o której mowa w ust. 1, przed osiągnięciem przez tę osobę pełnoletności, funkcję rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej lub rodzinnego domu dziecka.	Wskazanie cezury 5 lat jest wykluczające dla wszystkich dzieci z niepełnosprawnościami w stopniu znacznym i niezdolnych do samodzielnej egzystencji, które nie miały wpływu na czas, w jakim zostały umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. Nie powinny więc ponosić z tego tytułu konsekwencji rzutujących na stabilność ich dalszego losu. Należy także wskazać, że obawa wobec przekształcania rodzin zastępczych w rodziny opiekuncze wobec dzieci, które zostały przyjęte do rodziny np. na miesiąc przed osiągnięciem przez te dzieci pełnoletności i w związku z tym próba „obejścia przepisów” jest bezzasadna: w interesie społecznym, a

		także w interesie samorządowym i państwowym jest maksymalne wspieranie form opieki rodzinnej dla osób z niepełnosprawnością w stopniu znacznym i niezdolnych do samodzielnej egzystencji, ponieważ zapewnia tym osobom opiekę poza ośrodkami specjalistycznymi, w których koszty utrzymania są wyższe niż w rodzinach opiekuńczych, a jakość tej opieki zgodnie z kontrolami NIK również jest niższa niż w formach rodzinnych. Zgodnie z konwencją o prawach dziecka i konwencją o prawach osób niepełnosprawnych uzasadnione jest jak najszybsze otwarcie katalogu rodzin opiekuńczych i pogłębianie tego rozwiązywania w miejsce limitowania go do rodzin, które mogą się wykazać sprawowaniem opieki nad dzieckiem z niepełnosprawnością w stopniu znacznym przez okres co najmniej 5 lat.
--	--	--